

dig csaknem szándékosan elkerültünk; most szemben állunk önmagunkkal.

A kétségbeesett szívnek az a legelső orvossága, ha önmagába száll és őszintén, bizalommal és reménységgel megvizsgálja minden gondolatát, minden érzelmét. Ekkor bekövetkezik a kibékülés.

A békés, csöndes órákban más a látásunk, más az ítéletünk. Ellehetünk készülve arra is, hogy pironkodva fogunk visszaemlékezni a felkorbácsolt indulatok árjában mondott szavakra. Néha el sem hisszük, hogy tőlünk származott volna egy-egy cselekedetünk.

Ez a bánatos szív harca önmaga ellen. Hogy hamar legyőzhessük, forduljunk józan ítéletünkhöz. Ha ez nem segít, forduljunk a jó Istenhez, aki közel van és megszabadít minden veszedelemtől.

A nő lelki ereje.

Annál a testi és lelki szeretetnél fogva, amellyel Isten a nőt megáldotta, — a nő sokkal szebben, jobban s igazabban tud imádkozni, mint a férfi. A leány gyöngédsége, az anya érzékeny szíve, a feleség ra-

gaszkodó önfeláldozása, a nő lángoló honszerelme, mind a nő erényei és a női csupán.

Már kiskorában, avagy talán még azt megelőzőleg, akkor amikor kis keze megindul, érzik fogásáról, látszik mozgásáról, hogy gyöngébb és gyöngédebb munkára van teremtve, mint a férfi. De vajjon az a hiány, avagy különbség, amely itt látszik, mindenben ugyanilyennek marad e? Nem. Az Isten országában nincsen hiányosság, nicsen hézag, sem ugrás. Az, ami a testi erő eszközeiben hiányzik a nőnél, ki van pótolva az érzelem és a lélek erejében.

Van-e tisztább és szentebb oltár, mint az a leányszív, amelyen a legeszményibb érzelmek tüze lángol? Olyan föltétlen: az ő hite, olyan aggodalom nélküli a szeretete, mert ő a rosszat nem ismeri s hogy létezik, el sem hiszi mindaddig, míg az első csalódás be nem következett. Ha ki volna találva az érzelem hévmérője, talán ezen kellett volna a legmélyebb és legmagasabb fokokat jegyezni föl.

E léleknek boldog és csalódott állapotában is, csak egyféle vigasztalás képzel-

hető, — a hité. A megcsalódott szívnek, az égető reménynek egyaránt csak ezt tanácsoljuk:

Ha, — mit kértél, — az ajándék
Soha meg nem adatott,
Bár nem nyertél, amit vártál,
Félbe ne hagyd imádat!

A felelet, — ha tán más is, —
De istenibb, — jöni fog,
Gyenge szemed bár mit sem lát
Tűrj, várj s mondjad imádat!

Ha anyátlan árvának maradt a leány ott a halott ágya mellett mi az, mitől balszamot vár: imádságos könyve! Kezébe veszi, imádkozik; sír, zokog, ismét imádkozik és megkönnyebbül...

Az imádkozó anyának mintaképe Mária, ott van a kereszt alatt, melyen szeretett gyermeke, a kínok között megtörve, Isten kezébe ajánlja lelkét. Képzeljük magunkat ez anya helyzetébe. Ott volt ő a Pilátust, ott az ítélőbírákat körülvevő néptömeg között is. Hallotta azt az éktelen lármát, amelyből csak ennyi volt érthető: „Feszítsd meg őt!” Az arculverés kínos

fájdalmait, fiával együtt, végig szenvedte; a Golgotha gyötrelmes útján fölment, de sem itt, sem ott nem segíthetett, még csak le sem törülhette a fájdalom könnyűit, még csak meg sem csókolhatta azt a homlokot, mely egykor oly boldogan pihent anyai kebelén! Nem segíthetett a szenvedőn, nem segíthetett önmagán és még sem repedt meg anyai szíve. Hogyan lehetett ez? Csak úgy, hogy más módon lelt vigaszt és segítséget.

A fájdalom könnyüi között az imádkozás meghozta a vigasztalást s midőn meghallotta fia utolsó imáját: „Atyám, a te kezébe ajánlom lelkemet!” — ő már tudta, hogy lesz még találkozása fiával, ott, ahol nincsen vége az örömnök és a boldogságnak.

Ama harmadik nap reggelén, ki volt az első, aki meglátta, hogy a sír üres, ha nem az anya és a többi nők?

Az evangéliumok Jézus föltámadásában való hitet, első helyen, a nők hitének mondják; s valóban kérdezhetnők, ha ők is ijedten elmenekültek volna, mint annyi más, vajjon Péter és a többi, Jézust meg-

látták volna-e? Nemde nem ők hallották-e meg az angyal szavát a mennyből, amely azt mondotta: „Ne féljete ti, mert jól tudom, hogy a megfeszített Jézust keresitek. Nincsen itt, mert föltámadott!” — Ezek a nők mennek el, hogy hírt vigyenek a tanítványoknak és ezek hallják meg az úton, mindön azt mondja: „Legyetek üdvözölve!”

Igyekezz jót tenni.

A bánatot sohasem hívjuk s mégis gyakran megjelenik, az örömet gyakran várjuk s olyan ritkán látjuk. Ez így van és ezen nem is lehet változtatni, de enyhíteni igen. Aki nem akarja, hogy a bánat árja elöntse keblét, igyekezzék jót tenni. A jótevéshez nem kell gazdagság, még nagy erő sem. Ha meg van a nemes szándék, megjö az erő és elő áll az alkalom. Ha egyszer hozzá fogtunk a jó, az áldó munkához, már önként fog kinálkozni s csaknem észrevétlenül foglal helyet keblünkben az öröm, vagy legalább is a megnyagvás. Erre tanít az evangélium. (Luk. 7. r. 36. köv. v.)

Kéré őt (Jézust) egy farizues, hogy egyék nála. Bemenvén a farizeus házába letelepedék, ime a városból egy asszony, aki bűnös vala, mikor megértette, hogy ő a farizeus házában letelepedett, hoza egy alabástrom edény kenetet és az ő lábainál megállván sirva, kezdé könnyhullatásával mosni Jézusnak lábait, és fejének hajával törle meg, és csókolja vala lábait és kenettel kené.

Ennek láttára a farizeus, ki őt meghívta, monda magában: Ha ez próféta volna, tudná kicsoda és miféle asszony az, aki őt illeti, hogy bűnös.

És felelvén Jézus, mondá neki: Simon, van valami mondanivalóm neked. És az monda: mester szólj. Két adósa volt egy hitelezőnek; tartozott az egyik ötszáz pénzzel, a másik pedig ötvennel; mikor azonban azok meg nem adhatták, mind a kettőnek elengedé. E kettő közül azért mond, melyik szereti azt inkább? Felelvén pedig Simon mondá: Azt gondolom, hogy az, akinek többel engedett el. És Jézus monda neki: helyesen ítéltél.

És az asszonyhoz fordulván, monda Simonnak: Látod-e ez asszonyt. Bejövék a te házába, az én lábaimnak vizet nem adott; ez pedig könnyhullatásával öntözte az én lábaimat és az ő hajával törle meg.

Engemet meg nem csókoltál; ez pedig, mióta bejöttem, nem szünt meg lábaimat csókolni. Olajjal fejemet nem kentéd; ez pedig kenettel kené meg az én lábaimat.

Annak okáért mondom neked, hogy az ő sok bűne megbocsáttatott néki, mert igen szeretett.

Husvétkor.

Három gyermekük volt. A két nagyobbat szárnyra bocsátották. Nagyon meg voltak elégedve mind kettő szerencséjével. Mindkettő ott volt a faluban s mind kettő szorgalmas, jóra való élettársat kapott.

Jóllehet kettő kiszállott a házból, még sem maradt üresen, mert a harmadik, egy kis leány, ott volt velök s tele töltötte a házat is, meg a szívöket is, mert olyan kedves, olyan jóféle teremtés volt. Ez a

szép gyermek már azért is nagy boldogság volt nekik, mivel öreg napjaiknak ő volt a derüje.

Egyik tavasz megnyílása nagy csapást hozott a családra. Az édesapa, egy pár napi betegség után, meghalt. A bánat, az elhagyottság annyira lesújtotta az anyát, hogy néha szeretett volna utána menni ő is, ha azt a kislányt ott lehetett volna magára hagyni. Hiába, ez nem lehetett, de meglett, amire gondolni sem mert; a következő tavaszon, éppen mikor egy éve múlt a jó férj halálának, kiütött a ragályos betegség s egyik után a másik gyermek, közöttük az ő leánya is leszakított és elhervadott, mint az ablakjából leszakított rózsa.

Ez nagyobb csapás volt az elsőnél is, mert ezzel sírba szállt az a kis vigasztalás, ami a másik után megmaradt. Fia, menyé s az unokák körülte voltak, kedvébe is jártak, de ő mindennap csöndesebb lett. A munkáját rájuk bízta, a ház dolgát igazgatta, de az Isten beszédére volt a leglőbb gondja.

A kedves biblia, melyből jó apjukkal szokott volt olvasni, s melyet kis leányának is olykor magyarázgatott, volt minden vigasztalása . . .

A husvét ünnepe közeledett. Menyire örvendettek örömükben a kis unokák! Igyekezett osztolni örömükben, de a gondját nem tudta levenni az eltávozott kedvesekről.

Eljött a nagypéntek. Keservesen szomorú nap volt ez neki. Elővette könyvét és olvasta Lukács evangéliuma 22-ik s következő részeit. Olvasta és olvasta. Ott állottak előtte az írástudók összegyűlve, tanácskozva, hogy miképpen veszíthetnék el Jézust.

A szelid, jó Jézus érezte a veszélyt s elment az Olajfák hegyére tanítványaival s félrevonult, hogy imádkozzék. És imádkozott némán, csöndesen, bizalommal, mint ahogy a fiú szokott szerető atyjához beszélni. És oly boldog vala!

Vége volt az imádságnak, keresi tanítványait s ime azok alusznak, ahelyett, hogy imádkoztak volna . . . Ez nem első csalódása, de nem is az utolsó. Ismét visz-

szatért atyjához, ismét imádkozott s ismét boldog volt, hogy csalódják harmadszor, s hogy utolsó csalódása nagyobb legyen az elsőnél . . .

Nem kellett, hogy soká várjon. Ime egyik közülük, aki együtt evett vele a vacsorából, a barátság, a szeretet zálogával: csókkal árulja el. Oh, minő sötét jellem!

A jó öreg asszony szemei könnyel teltek meg, zokogásba tört ki s azt a sötét arcot mind maga előtt látta; látta, hogyan törí le az ő legkedvesebb életét. A mester és az édes lány képe egybeolvadt borús tekintete előtt. Sírva, gyászruhába öltözve ment Mária Magdalénával s a másik Máriával a sírhoz, de lám, a sír üres, a szózat fülébe cseng: miért keresitek holtak között az élőt?

Ez a szó: „élő“ megragadta figyelmét. De hát lehetséges volna, hogy éljen az, akit eltemettek? Hát a sír nem rejt magába mindent? Hát az, amit szeretett, nem semmisült volna meg?

Nem lehet másképpen, hiszen ő most is úgy szereti, mint akkor, amikor itt volt vele, ott ült az ablak előtt! Nem lehet

másképpen, hiszen ő nem arcát, nem szemét, nem öltönyét, hanem azokat együtt s azokon túl valami mási szeretett, azt, amit most is szeret, amit nem lehetnek el.

Ismét elolvasta „Miért keresitek a holtak között az élőt“ s arca kezdett derülni, lelke vidámabb lett. Egy áldó, egy boldogító vigasz, a hit vigasza szállott szívébe, s mikor eljött a hustvét reggele, érezte, hogy ő is feltámadott, új életre kelt abból a sötét, gyászos életből, amely olyan volt körülötte, mint a sír.

Igy váltja föl a bánatot az öröm, a szomorúságot a vigasztalás azok részére, akik az Úrnak útjain járnak, és benne bíznak!

A tiszta lélek.

A tenger partján egy csöndes, egyszerű királyi kastélynak gyönyörű díszkertje van. A kert útai rendesek, tiszták, rajtok sehol egyetlen gyom. Virágtáblái, bokrai, fáai, füve mindene valami olyan szép, olyan kivételes, hogy csodálunk

benne mindent és keressük a kezet, amely gondozza. Mintha varázslat eredménye volna, mintha a tenger tündérei ültették volna a tenger partjára!

A tenger széléhez érünk, bele tekintünk fénylő tükrébe és nézünk alább, meg alább. Ott lenn a mélységben, hol a mi közönséges vizeinkben már elérjük vagy az iszapot, vagy a köveket, a vizen átlopozótt napsugaraktól bearanyozott halak úszkálnak. Kisebb-nagyobb, ezernyi ezer szelveli a csöndes vizet. Mintha egymáson járnának, mintha egyik a másik útját keresztezné, úgy képzeljük, de valójában soha egyik sem érinti, nem bántja a másikat.

Ez a boldogság tengere. Ez a tenger a tiszta lélek tüköre. Ilyen a tiszta lélek belseje. Aki belétekint, csak fénysugarakat lát benne, melyek a magas égből az isteni lélekből ide belövelnek. Fénysugarakat, melyek itt benn, a lélek otthonában fölmelegednek, megtermékenyülnek és áraszlják szét sugaraikat környezetükre. Az ily lélek hatása először bámulatba ejt, azután tiszteletet követel és végül élettársunkká

lesz, melyet soha el nem hagyunk, soha meg nem tagadunk és mindig tisztelünk.

A nagy és tiszta lélek kultusza egyedül változatlan és bizonyos. Az élő- vagy száraz fa, a nyers vagy faragott kő, a mozgó állat, vagy a műhelyben készült bálvány, és mindazok a szent jelvények, amelyek akár az Istent, akár Jézust, akár a szenteket ábrázolják előnkbe, mind elváltoznak, el is enyésznek, éppen mint a kéz, amely a művész lelkét ihlette, amely a gondolatot táplálta, amely a szeretet tüzét élesztette, nemcsak megmarad, hanem tökéletesedik. Sőt többet tesz: hódít, országokat foglal el, birodalmakat vesz tulajdonába.

Örökre nevezetes és meglepően szép marad a lélek erejének az a megnyilatkozása, mely az első kereszténység megalapítását az első pünkösztkor végrehajtotta. Akárhonnan olvassuk a róla szóló tudósítást, sehol sem találunk meg benne olyat, amihez a közönséges, az emberi társaságokban szokva vagyunk. A tüzes nyelv, a megnyilatkozó ég, az égből leszálló galamb, mind olyan kifejezések, amelyeknek nem

szavaiban, hanem jelentéseiben keresendő az igazság. Mások is tisztában vannak azzal, hogy midőn ilyen szavak jönnek ajkunkra, kívül állunk a közönséges érzelmek határain, hol a test és annak hiuvágya beszél.

Ez egy másik világ, a lélek világa, melyben csak a tiszta lelkek találnak ott-hont.

Tüköre szép, belseje vonzó, édeni, be is lehet jutni mélységébe, de csak a tiszta, a megtisztult léleknek.

Kevés örömet kínál az élet ehhez hasonlót, de ezt az egyet ha megadta, el nem veheti sem itt, sem a más világon.

Aggódás.

Elmondhatom, hogy ma csendes napom volt. Úgy érzem, mintha újra születtem volna, mert rájöttem, hogy életem legnagyobb részét oknélküli, sőt oktalan aggódással elviselhetetlenné tettem.

Tegnap volt életemnek talán legszomorúbb napja. Fölfedeztem fejemen az első fehér hajszálat. Borzasztó érzésem

volt. Azt gondoltam, hogy már vége életem minden boldogságának. Úgy tetszett, hogy már kezdek öreg lenni, pedig csak most multam harminc éves. Látom, hogy magamnak sem merem megvallani az igazi évszámot. Féltem, hogy ha kiszámítanám hány évet, hány hónapot töltöttem el ebben az életben és meglátnám azi a rettenetes nagy számot és eszembe jutna olyasmi, hogy már kevés van hátra, vagy hogy barátnőm mennyivel szerencsésebb, mert neki bizonytalán nincsen fehér hajsza a fején, talán egy napig sem tudnám elviselni. Arra is rá kellett eszmélnem, hogy összes ismerőseim közül nekem van legtöbb gondom, mert engemet Isten sok gyermekkel áldott meg s azok miatt nincsen nyugtom sem éjjel, sem nappal. Milyen rettenetes bajjal jár, hogy ezek a gyermekek tiszták, csinosak, rendesek legyenek. Ha itthon vannak, zajt csapnak, civakodnak, egyik sír, másik haragszik s a többi gúnyolódik velök, a kicsi földhöz csapta a tányérját, a másik előntötte a tejet, a leányka sír, mert besározták az új ruháját, a nagyobbak nem akarnak

ügyelni a kicsikre, nem szeretnek játszani velök.

Hiszen, ha még csak a házi bajok volnának, de hallottam, miket indítottak el rólam. Egyik helyen azt beszéltek, hogy kevély, büszke vagyok, másutt meg azon mulattak, hogy végül láttak rajtam is egy csinos ruhát, ami valóságos csoda, mert lösvény vagyok. Az uramról is holmi pletykát indítottak, mert minden este későn jő haza a kaszinóból. Az is baj, hogy én nem járok el az asszonyi társaságokba s amiatt elmaradok a világtól, nem törődöm a divattal.

Eszembe jutott, hogy az iskolában is, nagykoromban is, a házi mulatságokon s a nagy bálon is mindig akadt valami kellemetlenség és bosszuság, Isten mentsen, hogy több olyan napom legyen, mert nem tudnám elviselni, hiszen már azon is gondolkoztam, hogy az ilyen élet nem ér semmit, jobb is volna meghalnom.

Mikor ilyen messzi jutottam, megijedtem önmagamtól és kérdezni kezdtem, hogy helyes úton járok-e, vagy eltévelyedtem? Köszönöm a jó Istennek, hogy min-

den igaz ok nélkül való volt a sok aggodás, hiszen én szerencsésnek és boldognak mondhatom magamat, hogy Isten annyi szép esztendővel, annyi egészséges gyermekkel és azoknak a gondjával megajándékozott. Lám szegény nővérem még húsz évét sem érte el, a jegygyűrűjét sírba vitte, s hány barátnőm oda adná az életét is, hogy gyermeke legyen, unokanővérem, szegény már özvegységre jutott. Bizony, bizony ok nélkül és meggondolatlanul aggódtam annyit. Hisz én a legboldogabb asszonyok közé tartozom. Bocsáss meg jó Istenem, hogy háládatlan voltam hozzád jóságodért. Köszönöm ezt a csöndes órát, mely megmutatta előttem, hogy mi a boldogság útja.

Az árva.

Eltemették már szegény édes jó anyámat is. Ott pihen a forrón szerető jó szív a hideg földben. Ott vannak mindketten, akik engemet szerettek, az én áldott szülőim! Most távozott el az utolsó jó ember is, aki vigasztalni jött volt engemet, a szegény árva leányt.

Milyen kétségbeejtő ez a zajtalan némaság! Milyen szűk ennek a háznak mindenik része! Úgy érzem, mintha ezek a falak rám nehezülnének. Úgy érzem, mintha most hidegebbek volnának, mint máskor. Olyan barátságtalan ez a hajlék, mióta eltávozott éltető szelleme, az én áldott jó anyám!

Istenem, hova forduljak? Hol van e világon valami, ami a szegény árvát megtudja vigasztalni? Hol van az a kis szöglet, ahol ő pihenést találhat? Hol sírhatom ki szívem fájdalmát, hol találhatok enyhülést? El vissza, a temetőbe vágyom. Ott van az én csöndes és biztos lakásom, mert mindenki ott van, aki engem szeretett és akit én még szeretni tudnék. El innen oda, hogy ne emlékeztessen semmi arra a sok szenvedésre, melynek jajjait e falak visszahangozzák fülembé.

Az árva így tölti a magány óráit, midőn egyszer csöndes kopogás hallatszik az ajtón és belépik az Isten szolgája: a lelkipásztor.

A szegény gyermek nem tudja, örvendjen-e vagy sírjon. A lelkész ajka meg-

szólat. Szeliden, csöndesen, mintha az édes atyja szólna. Beszélget az elköltözött jó anyáról. „Milyen áldó, jó szíve volt! Hogy tudott szeretni! Hogy szeretett élni!”

A leány zokog, könnyeitől nedves már a kebele, de a lelkipásztor csak folytatja beszédét. „Az asztalon a szent könyv. A jó anyáé volt. Ezt örökségül hagyta árva leányának. Itt van az imádságos könyve is. Ez is az örökséghez tartozik. Még benne a jel, hol szegény utolszor olvasott belőle.”

A falon az óra mindig tanuja volt édes beszédüknek. Ő majd megmondja az estvéli időt, midőn imádkozni mentek. Az a kép volt kedvence, szegény néhainak. Im itt, ez a himzés a keze munkája, azt is ő készíté, ezt meg ő viselte, midőn künn járkált a kertben. Hát a kertnek fáit, nem övéi voltak-e? Gondos keze nyomait látom itt mindenben. Árva, jó leányom, ez a ház nem üres, jó anyja nem halt meg, csak elköltözött, más hajlékot szerzett, ezt leányának hagyta minden szép emlékekkel!”

„Úgy-e, most már látja, úgy-e érzi is, hogy nincsen egyedül? Midőn úgy aggó-

dik, hogy beteg léssen! Midőn inti, félti, hogy egy s más baj éri, emlékszik, hogy szokott lányához beszélni?”

Igazán jó pásztor, édes lelki atyám, érzem, hogy melegebb e hajlék légköre, tán nem is oly üres, nem is olyan aéma. Köszönöm a vigaszt. Nem aggódom többé. Munkához is látok, meggyógyul majd szívem.

A lány szót fogadott és a lelkész szava beteljesült rajta, megvigasztalódott, kibékült sorsával, mert ahányszor lehetett, mindig segítségül vette vagy a szent könyvet, vagy imádságos könyvét és a jó Isten letörülte könnyét.